TARİH Sınıf-9

KONU KABİLEDEN DEVLETE

KABİLEDEN DEVLETE

Tarımın ortaya çıkışı toplumların siyasi organizasyonlarında değişime yol açtı. İlk tarım toplumlarında ekonomik ve sosyal organizasyonun temel birimi 10-50 aileden oluşan topluluklardı. Avcı ve toplayıcı topluluklara göre hayat standartları biraz daha iyileşen bu yerleşimler, zamanla büyüyerek kabile konfederasyonlarını oluşturdu. Antik medeniyetlerdeki kabileler veya şehir devletlerinin başlarında kral veya feodal yöneticiler vardır. Bu yöneticiler merkezdeki büyük krala bağlıdır hatta bazılarının imparatorluklar kurduğu da olmuştur.

İlk Devletlerde Gücün Meşruiyet Kaynağı

İlk Çağ'ın başından itibaren Mezopotamya, Mısır, Anadolu gibi bölgelerde geniş alanlara hükmeden güçlü siyasi oluşumlar ortaya çıkmıştır ve çoğu monarşi ile yönetilmiştir. Krallar, yönetimdeki meşruluğunu yani güçlerini dinden almıştır. Bu nedenle ilk devletlerde gücün meşruiyet kaynağı tanrısaldır. Makedonya Krallığı, Yunan şehir devletlerinde olduğu gibi aristokrasi ile yönetilirdi. Roma İmparatorluğu'nda sırasıyla krallık, cumhuriyet ve imparatorluk dönemleri yaşanmıştır.

İlk Siyasi Organizasyon Türleri

Sümerlerde site olarak bilinen şehir devletleri ortaya çıkmıştır. Babil Devleti benzer bir yapıda olsa da iktidarı ele geçiren güçlü krallar merkezî otoriteyi daha da güçlendirmiştir. Bir diğer Mezopotamya medeniyeti olan Asurlular ise istilacı bir yapıya sahiptir. Mezopotamya dışında pek çok yeri yönetimine alarak imparatorluk görünümüne kavuşmuştur.

Yunan medeniyetinin ortaya çıktığı coğrafya, dar bir sahil şeridine sahip olması ve yüksek dağlarla birbirinden ayrılması nedeniyle burada merkezî devletler kurulamamış, polis adı verilen şehir devletleri ortaya çıkmıştır.

Oligarşi denilen yönetim anlayışı ise aristokratlar arasından belli bir zümrenin, krallığı yönetme hakkının kendilerinde olduğunu iddia etmesidir. Yunan medeniyeti içinde, soyluluğa dayalı ayrıcalıklı sınıf olan aristokratlarla veya halka karşı zaman zaman güç kullanarak yönetimi ele geçiren kişiler olmuştur. Bu kişilere tiran bunların yönetimine de tiranlık denilmiştir.

İlk Çağ'da Persler; İran, Anadolu, Mezopotamya, Mısır ve hatta Yunanistan'ın bazı bölgelerini içine alan büyük bir imparatorluk kurmuşlardı. Ayrıca merkezî otoriteyi güçlendirmek ve eyaletler arasında iletişim kurmak amacıyla Persler, gelişmiş bir posta teşkilatı kurmuşlardı. Roma'da kraldan sonra etkin bir danışma kurulu olan senatoya, soylular girebilmişti. Roma toplumu; patriciler, plepler ve köleler olmak üzere üç sınıfa ayrılmıştı. Senatoda görev yapan soylu sınıfa patrici, Roma'ya sonradan gelip yerleşenlere de plep adı verilirdi. Köleler ise Roma'nın işgali altındaki ülkelerden getirilmiş, patricilerin evlerinde hizmetçilik ya da uşaklık yapan tarlalarda işçi olarak çalışan sınıftı.

İlk Devletlerde Askerî, Sosyal ve Ekonomik Yaşam

Medeniyetlerin ekonomik yaşam ve askerî yapılarında coğrafya belirleyici bir unsurdur. Tarihî çağların başladığı yer olan Mezopotamya'da ekonomik hayatın temeli tarımdı. İhtiyaçları karşılamak adına yapılan uzak mesafeli ticaret, bölge ekonomisi için hayati bir rol oynuyordu. Mezopotamya'da toplum; soylular, din adamları ve köleler gibi sınıflara ayrılmıştır.

Batı Anadolu'da zengin tarım alanlarına ve maden yataklarına sahip olan Lidyalılar, Kral Yolu'nu kullanarak ticarette gelişmiştir. Friglerin temel geçim kaynağı ise tarım ve hayvancılıktır.

İlk Çağ'da, Yunan coğrafyasında kurulan polisler, dağlık arazi nedeniyle yeterli hububatı üretememiştir. Bazı şehirler bu sorunu çevre bölgelerin kolonizasyonu yoluyla çözmeye çalışmıştır. Bu şehir devletleri gıda ihtiyaçlarını karşılarken ticari alanda da gelişme göstermiştir.

Büyük İskender, Doğu Seferi'ni Pers İmparatorluğu'na ait ticaret yollarını ele geçirmek amacıyla düzenlemiştir. Roma İmparatorluğu da kurulduğu coğrafya gereği deniz ticaretine ve kolonizasyon faaliyetlerine yönelmiştir. Şehir devleti olarak ortaya çıkan Roma, Yunan şehir devletlerinden farklı olarak yayılmacı bir politika izlemiştir. Mısır'da Nil Nehri etrafında verimli ovaların oluşması, Mısır'ın temel geçim kaynağını tarım olmasını sağlamıştır. Üretim devlet tarafından planlanır, vergiler ve kiralar ekili topraklardan düzenli olarak Firavun adına toplanırdı. İlk Çağ'da yaşamış devletler, oluşturdukları medeniyeti ve sahip oldukları toprakları korumak adına askerî güce büyük önem vermişlerdir. Bazen ekonomik ve siyasi çıkarlarının çatıştığı devletlerle büyük savaşlar yapmak zorunda kalmışlardır.

SORULAR

1) Büyük İskender Mısır'da Amon-Ra rahipleri tarafından "tanrı-kral" ilan edilmiş; Didim Apollon Tapınağı kâhini tarafından "Zeus'un oğlu" olarak adlandırılmıştır.

Bu durum Büyük İskender ile ilgili aşağıdakilerden hangisine kanıt olarak gösterilebilir?

A) Ülke ekonomisini güçlendirmiştir.
B) Ülkeyi yönetim birimlerine ayırmıştır.
C) Helenizm uygarlığını ortaya çıkarmıştır.
D) Gücünün meşruiyet kaynağını tanrısallaştırmıştır.
E) Aristokratik yönetim anlayışını benimsemiştir.

Cevap: D

2) I. Sümerler
II. Yunan Medeniyeti
III. Hititler

Yukarıda verilen İlk Çağ uygarlıklarından hangileri şehir devletleri şeklinde örgütlenmişlerdir?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve II
D) II ve III
E) I, II ve III

Cevap: C

3) Yunan Medeniyeti'nin ortaya çıktığı coğrafyanın, dar bir sahil şeridi olup dağlık bir yapısı vardır.

Bu durumun;
I. Kolonizasyon faaliyetlerine yönelmesine,
II. Merkezî devletler kurulamamasına,
III. Çok tanrılı dinî inanca sahip olunmasına
gelişmelerinden hangilerine zemin hazırladığı söylenebilir?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve II
D) II ve III
E) I, II ve III

Cevap: C

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ